

Domkapitlet i Luleå stift

2019-12-23

Ärendebeteckning S 2019-0720

ÖVERKLAGANDE

INSTÄLLNING

██████████ yrkar, i första hand, att Överklagandenämnden undanröjer domkapitlets beslut och återförvisar ärendet till domkapitlet för erforderlig handläggning.

██████████ yrkar, i andra hand, att Överklagandenämnden upphäver domkapitlets beslut.

██████████ yrkar att Överklagandenämnden förordnar att beslutet att förklara henne obehörig att utöva Svenska kyrkans vinningstjänst inte ska gälla intill målet har avgjorts slutligt eller Överklagandenämnden dessförinnan beslutar annat (*inhibition*).

GRUND FÖR TALAN

Återförvisning

Domkapitlets utredning har resulterat i en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende innebörden av och grunden för anklagelserna. Denna gärningsbeskrivning framställer anklagelsen att [REDACTED] brutit mot sina prästvigningsslöften genom att i sin undervisning inte redogöra för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära avseende frågan om att dels inte redogöra för Svenska kyrkans uppfattning kring homosexuell läggning och dels genom att förneka evolutionsteorin.

I sitt avgörande har man hållit henne ansvarig för två olika ämbetsbrottsmoment. Dels har man hållit henne ansvarig för att ha brutit mot de löften hon har givit vid vinningen (jfr. *31 kap 12 § 1 punkten kyrkoordningen*). Dels har man också hållit henne ansvarig för att allvarligt ha skadat det anseende en präst bör ha (jfr. *31 kap 12 § 4 punkten kyrkoordningen*). Den senare anklagelsen finns först omnämnd i beslutet. [REDACTED] har inte beretts möjlighet att få yttra sig över detta eller avge en inställning till den anklagelsen.

Överklagandenämnden har i åtskilliga beslut upprätthållit starka krav på rättssäkerheten i obehörighetsärenden (se t.ex. ÖN beslut 01/2001, 16/2004, 1/2008, 17/2009 och 27/2011 med hänvisningar). Av detta följer bl.a. att alla uppgifter som tillförs utredningen måste dokumenteras noga och att utredningen ska sammanställas på lämpligt sätt. Den måste innehålla en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende innebörden av och grunden för anklagelserna, dvs. närmast att jämställa med en gärningsbeskrivning i brottmål. Samt att den anklagade ska ges tillfälle att yttra sig över utredningen och att ange sin inställning till anklagelserna (se t.ex. ÖN beslut 17/2014). Domkapitlet har haft möjlighet att framställa anklagelsen om att [REDACTED] allvarligt har skadat det anseende som en präst bör ha. Detta har inte skett. Att det hade varit möjligt att i detalj formulera en sådan anklagelse framgår av utformningen av domkapitlets beslut. Förfarandet hos domkapitlet har därmed varit felaktigt.

De dokument som av domkapitlet lagts till grund för bedömning av frågan om [REDACTED] brutit mot sina vigningslöften utgör inte sådana rättsregler eller normer som kan göras gällande mot en präst när det kommer an på frågan om man i läromässigt hänseende har brutit mot sina prästvigningslöften.¹ Dokumenten är inte den sortens lärodokument som avses i I kap I § kyrkoordningen. Det är möjligt att delar av dessa är att betrakta som "andra av Svenska kyrkan bejakade dokument". Dessa är inte förpliktigande för enskilda prästers vigningslöften och läroståndpunkter.² Det strider således mot legalitetsprincipen att lägga codex ethicus, biskopsbrev, samtalsdokument och kyrkostyrelsens yttranden och liknande skrivelser till grund för beslut i ärendet. Detta är ett allvarligt fel i den materiella rättstillämpningen.

Det ska slutligen noteras att anmälaren som är anhörig till en involverad personerna är medarbetare vid stiftet och föredragande i flera andra ärenden vid samma sammanträde i domkapitlet. Ytterligare anställda vid stiftet är föräldrar till konfirmanderna. Denna omständighet är sådana att det kan rubba förtroendet för domkapitlets oberoende prövning av ärendet. Detta gör att man kan ifrågasätta att domkapitlet upprätthållit det mått av oberoende och distans till prövofrågorna och de inblandade som rättssäkerheten kräver. Inte minst eftersom man inte tydligt redovisat dessa omständigheter vare sig för [REDACTED] eller i sitt beslut.

Felen i handläggningen är en brist domkapitlets avgörande som med hänsyn till instansordningens princip inte läkas hos Överklagandenämnden. Med hänsyn härtill ska domkapitlets beslut undanröjas och ärendet återförvisas till domkapitlet för erforderlig handläggning.

¹ *Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning*, Verbum (2014), Verbum, Kommentaren till I kap I § i Kyrkoordningen, kapitel 3.2, sid 47.

² *Ibid*, kommentaren till I:I kyrkoordningen, sid. 47.

Har [REDACTED] brutit mot vigningslöftena?

[REDACTED] förnekar att hon brutit mot vigningslöftena. Hennes undervisning har förmedlat Guds ord rent och klart på det sätt som bekännelseskrifterna vittnar om. Hon har inte allvarligt skadat det anseende en präst bör ha.

Frågan om inhibition

[REDACTED] menar att beslutet inte ska verkställas. Det är högst sannolikt att beslutet ska upphävas eller ändras. Inte minst gäller detta valet av påföljd. Med hänsyn till att domkapitels beslut innebär att hon inte kan utöva sin tjänst eller inneha anställning som präst lider hon stor skada. Hon har därmed ett synnerligen starkt enskilt intresse att verkställighetsförbud ska meddelas.

Det föreligger även ett synnerligen starkt allmänt intresse i att verkställighetsförbud meddelas. Domkapitlets beslut riskerar att orsaka kyrkosplittring inom Svenska kyrkan mellan å ena sidan Svenska kyrkan och å andra Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Det finns risk för att en utdragen process i Överklagandenämnden under vilken tid verkställighetsförbud inte är meddelat kan orsaka irreparabel skada på Svenska kyrkan och relationerna till väckelserörelse och andra samfund.

UTVECKLING AV TALAN

Rättslig reglering

Det finns tydlig normhierarki inom Svenska kyrkans rättsordning. Kyrkorätten är underställd Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Bekännelsen är den överordnade rättskällan i Svenska kyrkan. Kyrkoordningen ska bara tillämpas i den del som den inte strider mot de överordnade rättskällorna. I kommentaren till kyrkoordningen uttrycks detta på följande sätt.

För ett evangeliskt-lutherskt trossamfund måste Guds ord och kyrkans bekännelse vara överordnad kyrkorättsliga bestämmelser. Denna grundläggande princip gäller naturligtvis redan när kyrkomötet fattar beslut [SIC!] om kyrkoordningen.³

I kommentaren till portalparagrafen i kyrkoordningen framhålls följande angående den hierarki som finns inom själva bekännelseparagrafen och mellan bekännelse dokumenten.

Bestämmelserna om bekännelse dokumenten har en medvetet hierarkisk uppbyggnad genom begreppen ”grundad”, ”sammanfattad och erkänd” samt ”förklarad och kommenterad”. På detta sätt markeras tydligt rangordningen mellan dokumenten. Denna gradering är fundamental.⁴

³ *Ibid*, kommentaren till I:1 kyrkoordningen, sid. 45.

⁴ *Ibid*, kommentaren till I:1 kyrkoordningen, sid 43.

I kap I § kyrkoordningen innehåller en skrivelse om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.⁵ I Svenska kyrkans centralstyrelsens Skrivelse (CaSkr 1992:4) anges att dessa dokument inte är officiellt antagna av Svenska kyrkan men ”[a]tt de likväl är antagna om än inte i juridisk mening, innebär att de innehållsligt och sakligt på olika sätt är antagna till studium och fortsatt ställningstagande i en levande men inte slutligt kodifierad mottagningsprocess”. Beträffande relationen mellan ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument” och givna vagningslöften har i förarbetena framhållits att sådana dokument inte kan åberopas vid prövning av om en präst eller biskop i läromässigt hänseende har brutit mot avlagda vagningslöften”⁶

Lärodokumentet behandlar inte i vidare grad de läroståndpunkter som nu är aktuella. Stora katekesen behandlar under första trosartikeln och utläggningen av fjärde bönen i Herrens bön delar av frågeställningarna angående skapelse läran. Denna tystnad beror på att de läroståndpunkter som [REDACTED] gett uttryck för var självklara vid tidpunkten för lärodokumentens uttalanden. Avsaknaden av stöd för [REDACTED] läroståndpunkt utgör inte stöd för den tolkning som domkapitlet gjort. Delar av de frågor som gäller frågan om evolutionsteorin och de uppfattningar om skapelsen som [REDACTED] gett uttryck för angående skapelsen har direkt stöd i sådana andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. Närmare bestämt 1878 års katekesutveckling.⁷

När det gäller äktenskapet avhandlas detta i stora katekesens förklaring till sjätte budet, Augsburgska bekännelsen artikel XXIII, Augsburgska bekännelsens apologi och 1878 års katekesutveckling avhandlar synen på frågan om äktenskapet.

Om de dokument domkapitlet åberopar är andra av Svenska kyrkan bejakade dokument är dessa underordnade den rättskällehierarki som placerar Bibeln och bekännelseskriterierna i första och andra rummet. De av domkapitlet åberopade dokumenten och kyrkoordningen ska inte tillämpas i de delar de strider mot överordnade rättskällor.

⁵ Ibid, kommentaren till I:I kyrkoordningen, sid. 47.

⁶ Ibid, kommentaren till I:I kyrkoordningen, sid. 47.

⁷ Ibid, kommentaren till I:I kyrkoordningen, sid. 47.

Har [REDACTED] brutit mot vigningslöftena genom att förneka evolutionsteorin?

Att [REDACTED] uppfattningar i dessa frågor skulle vara i strid mot Svenska kyrkans lära är ett påstående som inte har stöd i hennes uttalanden eller i Svenska kyrkans läro- och rättskällor.

[REDACTED] undervisning om skapelsen får förstås så att den ger uttryck för att den rent vetenskapligt materiella evolutionsteorin inte är fullt ut förenlig med Svenska kyrkans lära. Den vetenskapliga evolutionsteorin innebär att alla arter har skapats genom slumpmässiga biologiska processer där den bäst anpassade individen kunnat överleva och fortplanta sig på mindre välanpassade individers bekostnad. En renodlat vetenskapliga evolutionsteorin utesluter därmed möjligheten att Gud genom aktiv handling skapat den mångfald av biologiskt liv som universum uppvisar. Detta är oförenligt med Bibeln och Svenska kyrkans bekännelsekrifters beskrivning av skapelsen.

[REDACTED] har inte fördömt vetenskapens synsätt. Hon har emellertid framfört dels att Gud skapat människan till sin avbild och att människan därför har herravälde över den övriga skapelsen samt att Guds genom aktiv hand deltagit i skapelsen av världen i allmänhet och människan i synnerhet. Detta är Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det följer av *Stora katekesens* förklaringar till första trosartikeln och fjärde bönen i Herrens bön. Genom sitt avgörande har domkapitlet tillämpat en felaktig förståelse av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I *1878 års katekesutveckling* utvecklas Svenska kyrkans lära om skapelsen på följande sätt.

91 Vad innebär det att Gud är himmelens och jordens skapare?

Gud har 1) i begynnelsen 2) skapat allting 3) av intet 4) genom sitt ord.

1) I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. (1 Mos. 1:1)

...

Gud skapade på första dagen ljuset, på andra dagen himlavalvet, på tredje dagen jorden med växterna, på fjärde dagen solen, månen och stjärnorna, på femte

GRÖNVALL & PARTNERS

ADVOKATBYRÅ KB

dagen fiskar och fåglar, på sjätte dagen de övriga djuren och människan. (1 Mos. 1).

92 Vilka är de förnämsta varelser som Gud har skapat?

De förnuftiga varelsena: änglarna och människorna.

96 Hurdana skapade Gud de första människorna?

Gud skapade människorna till sin avbild, så att de liknade Gud.

Gud sade: Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara oss lika. Och Gud skapade människan till sin avbild, till sin avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. (1 Mos. 1:26-27).

97 I vad bestod Guds avbild?

Guds avbild bestod 1) i människans medskapade vishet och helighet, 2) i frihet från lidande och död samt 3) i herravälde över jorden.

1) Dock gjorde du honom nästan till ett gudaväsen - med ära och härlighet krönte du honom. (Psalt. 8:6)

2) Gud såg på allt som han hade gjort, och se, det var mycket gott. (1 Mos. 1:31).

3) Råd över fiskarna i havet och över fåglarna under himmelen och över alla djur som rör sig på jorden. (1 Mos. 1:28). Du lät honom härska över dina verk, allt lade du under hans fötter. (Psalt. 8:7).

Sammanfattningsvis har den ståndpunkt som [REDACTED] gett uttryck för ett starkt stöd i Svenska kyrkans lärodokument. I de delar som domkapitlets tolkning av Svenska kyrkans lära på området motsäger dessa rättskällor är detta särmeningar som inte delas av Svenska kyrkan. Domkapitlet har tolkat [REDACTED] synnerligen illvilligt. Det är oproblematiskt att säga att människan är skapad av Gud till hans avbild och liknande utsagor.

Har [REDACTED] brutit mot vigningslöftena genom att framhålla en för Svenska kyrkan främmande syn på homosexualitet och äktenskap?

I Svenska kyrkans finns det två lärouttåg angående utlevd homosexualitet och frågan om samkönade äktenskap. Det finns inga lärodokument som är förpliktigande vid prövning av om en präst brutit mot sina vigningslöften angående lydnad mot läran som bejakar den ståndpunkt som domkapitlet menar är Svenska kyrkans.

I såväl *Stora katekesens förklaring* till sjätte budet som *1878 års katekesutveckling* (fråga 56-57) ges det direkt och indirekt uttryck för de ståndpunkter som [REDACTED] fört fram.

56 Av vem är äktenskapet instiftat?

Äktenskapet är instiftat av Gud, som vid människans skapelse förordnade 1) att en man och en kvinna skulle leva tillsammans såsom äkta makar, 2) till inbördes bistånd samt 3) sitt släktes förökande och uppfostran.

1) Därför ska en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två ska bli ett kött. Så är de inte mer två utan ett kött. Vad nu Gud har sammanfogat, får människan alltså inte skilja åt. (Matt. 19:5-6).

2) Herren Gud sade: "Det är inte gott att mannen är allena; jag vill göra åt honom en hjälp, en sådan som anstår honom." (1 Mos. 2:18)

3) Gud välsignade dem; Gud sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden." (1 Mos. 1:28). Reta inte upp era barn, utan fostra och vägled dem efter Herrens vilja. (Ef. 6:4)

Det måste vara möjligt för en präst med [REDACTED] uppfattning att tydligt ge uttryck för denna. Det kan inte bara vara den som bejakar den motsatta uppfattning som har rätt att ge uttryck för eller undervisa i enlighet med sin övertygelse i frågan.

Om man skulle landa i den motsatta slutsatsen att [REDACTED] borde redovisat Svenska kyrkans läropluralitet på detta område åligger det även präster med den motsatta ståndpunkten att – i varje tillfälle de ger uttryck för sin uppfattning i denna lärofråga – tydligt redovisa den ståndpunkt som delas av [REDACTED]. Detta skulle allvarligt kringskära den predikofrihet som måste råda för Svenska kyrkans präster.

I skriften *Homosexuella i kyrkan Ett samtalsdokument från Svenska kyrkans Teologiska kommitté* skriver man att ”Kyrkan inte [bör] tona ner det förhållandet att vissa bibeltexter entydigt tycks ta avstånd från homosexuella handlingar. Detta måste i stället klargöras och tas ställning till. Den som bara lättvindigt går förbi detta gör inte allvar av Bibelns normativa och nutidskritiska funktion.”⁸ I konklusionen skriver kommittén följande under rubriken *Försonad mångfald.* ”Olikheterna och motsättningarna är inte ett svek mot Bibeln eller traditionerna, inte heller uttryck för svag tro eller lättköpt anpassning till tidsandan. De är en del av det nödvändiga försöket att leva med Gud i varje tid, där enheten i Kristus förverkligas genom systrars och bröders mångfald. För att kunna erfara det så får vi alla mer eller mindre tänka över vår position, leva oss in i andras situation, kanske göra avkall på föreställningen att ha en absolut sanning för egen del, även om man tror sig ha bättre skäl för sin tolkning än andra. Vi får inse att ingen undkommer tolkningsprocessen. Vi får vara beredda att erkänna att de som tänker annorlunda har äkta tro och uppsåt, trots att de kommer fram till andra tolkningar. Sådant är alltid lätt att skriva och säga i högtidliga deklARATIONER, särskilt för dem som vet att man har majoriteten bakom sig eller företräder den för tillfället förhärskande åsikten. Vi menar att dessa påståenden är mest drabbande för dem som sitter med majoriteter i beslutsfunktioner. Vad vi anfört kan bilda en teologisk grund för att acceptera moralisk oenighet i frågan om homosexuellas plats i vår kyrka.”⁹

⁸ *Homosexuella i kyrkan Ett samtalsdokument från Svenska kyrkans Teologiska kommitté*, sid 19.

⁹ *Ibid*, sid 31.

Har [REDACTED] allvarligt skadat det anseende en präst bör ha?

Frågan om [REDACTED] allvarligt skadat det anseende en präst bör ha ligger utanför prövningsramen i ärendet. [REDACTED] har inte genom sitt agerande brutit mot den förpliktelse som finns att inte skada det anseende en präst bör ha. Kyrkoordningen uttrycker en förväntan om att alla som har ett uppdrag i kyrkan är trogna mot Svenska kyrkans lära och ordning. När det gäller dem som vigts till präster, diakoner och biskopar ställs ett högt krav på omdömesgillt agerande och lojalitet till det gemensamma. Det måste därför finnas vissa gränser för vad som är möjligt för en innehavare av kyrkans vignings-tjänst att uttrycka muntligen eller i tryckta skrifter och tekniska upptagningar (jfr Överklagandenämndens beslut 2012/14). Särskilt viktigt är detta i undervisningssituationer med barn och ungdomar när man utövar prästämbetet.

Med hänsyn till de bevisbörderegler som gäller ska [REDACTED] uppgifter läggas till grund för bedömningen av ärendet. Hennes uppgifter vinner stöd av bl.a. [REDACTED] uppgifter. Av vad som framgått av utredningen är det inte ställt utom rimligt tvivel att [REDACTED] har uttryckt sig på annat sätt än hon själv har medgivit och som församlingspedagogen [REDACTED] bekräftat i utredningen. Dessa uttalanden är inte sådana att det kan anses ha skadat det anseende en präst bör ha.

I Överklagandenämndens beslut 2019/31 fastställdes Luleå domkapitels beslut att tilldela en präst en skriftlig erinran för en direkt replik till en kollegas meddelande om sin homosexuella och transsexuella identitet. Meddelandet skickades till hela arbetslaget och den berörda kollegan. Omständigheterna är väsentligen annorlunda i detta fall. Man måste ta i beaktande att [REDACTED] varit oförberedd på att frågan skulle lyftas och att det – med hänsyn till denna bristande förberedelse – alltid är svårt att hantera ett samtal utan att någon riskerar att uppleva det som sägs som kränkande. Hon har efter bästa förmåga försökt hantera detta både i undervisningssituationen och genom samtal i efterhand. Hon har understrukit Guds kärlek till människorna och omsorg om alla människor.

Till saken hör även att det hos konfirmanderna verkar ha funnits en tydlig agenda att ställa frågor på det aktuella området och att [REDACTED] uppfattning har efterfrågats. Det förefaller alltså snarast som om man från någon av konfirmandernas sida velat få sin uppfattning om kyrkan och om [REDACTED] bekräftad.

Påföljden

Påföljden är under alla förhållanden oproportionerlig i förhållande till vad som läggs [REDACTED] till last. I Överklagandenämndens beslut 2019/31 och 2015/01 som gällt betydligt allvarligare frågor har påföljden bestämts till en skriftlig erinran.

BEVISNING

Förhör med [REDACTED] återopas.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Fullmakt i original kommer skickas med posten.

[REDACTED] påkallar beslut i fråga om återförvisning och verkställighetsbeslut skyndsamt.

[REDACTED] hemställer om anstånd i fyra veckor med att utveckla sin talan så vitt gäller frågan i huvudsak.

[REDACTED] hemställer om att få företräde inför Överklagandenämnden.

GRÖNVALL & PARTNERS

ADVOKATBYRÅ KB

Landskrona som ovan

Andreas Stenkar Karlgren